

УКРАЇНА ТА УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ

моніторинг виконання
за 2014 — I-півріччя 2016 року

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ПОЛІТИКИ

Kingdom of the Netherlands

Рецензія

Любов Акуленко,
виконавчий директор
ГО «Український центр європейської політики»

Автори звіту

Дмитро Науменко
— старший аналітик
ГО «УЦЕП»

Олена Степаненко
— експерт з права ЄС
ГО «УЦЕП»

Галина Заворітня
— експерт ГО «УЦЕП»

Експерти

Андрій Андрусевич
— експерт, Ресурсно-аналітичний центр
«Суспільство і довкілля»

Наталія Кириченко
— незалежний експерт

Володимир Курпіта
— експерт РПР,
виконавчий директор
“Всеукраїнська мережа
ЛЖВ”

Віктор Ляшко
— експерт РПР

Дмитро Науменко
— експерт, ГО
«УЦЕП»

Роман Нізович
— експерт, ГО
«Діксі груп»

**Євгенія
Загуменнова-Крупович**
— юрист, керівник
юридичного відділу
компанії Iperower

Алла Новікова
— експерт, Асоціація
автомобільних
перевезень

Даний звіт був підготовлений в рамках проекту за підтримки програми Матра, що фінансується Міністерством закордонних справ Королівства Нідерландів. Зміст цього звіту є виключною відповідальністю ГО «Український центр європейської політики» та її партнерів.

Окрему подяку висловлюємо Віце-прем'єр- міністру з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Іванні Климпуш-Цинцадзе і заступнику Міністра екології та природних ресурсів України з питань європейської інтеграції Миколі Кузьо за допомогу в комунікаціях з органами влади та цінні поради у виробленні методології звіту.

Зміст

4 **Методологія**

6 **Резюме**

7 **Розділ 1**

Аналіз законодавчих зобов'язань України за період з 2014 року по I півріччя 2016 року

37 **Розділ 2**

Аналіз “програмних” зобов'язань України за період з 2014 року по I півріччя 2016 року

40 **Розділ 3**

Аналіз законодавчих зобов'язань, які Україна виконує наперед

46 **Висновки**

49 **Рекомендації**

Методологія

У даному звіті представлені результати дослідження, пов'язані з виконанням Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), за 2014 рік та I півріччя 2016 року.

Інтеграційні процеси, що зараз відбуваються в Україні, здійснюються з різною швидкістю, глибиною та комплексністю. Однак всі вони спрямовані на зближення законодавства України із законодавством Європейського Союзу. Це стало необхідним після підписання Угоди про асоціацію. На даний момент Угода про асоціацію існує в так званих трьох вимірах, що стосується набрання чинності:

- положення, що почали тимчасово застосовуватись з 1 листопада 2014 року;
- положення, що почали тимчасово застосовуватись з 1 січня 2016 року (Зона вільної торгівлі з ЄС);
- положення, які не охоплюються тимчасовим застосуванням і не можуть бути застосовані до повної ратифікації Угоди.

У цьому звіті увага приділена

тим положенням Угоди про асоціацію, що вже вступили в силу, а виконання зобов'язань відповідно до них вже розпочалися чи наближаються до строку свого виконання у цьому році.

При оцінці результатів виконання Україною зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію увага була зосереджена на двох аспектах:

- 1) процесі¹ адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу через транспозицію (процес, що має на меті досягнення адаптації шляхом перенесення у національне законодавство норм *acquis* ЄС),
- 2) процесі імплементації² *acquis*

1) **Адаптація** - процес пристосування до умов, які змінюються; у міжнародному праві адаптація є процесом приведення національного законодавства до норм і стандартів міжнародного права шляхом удосконалення національного законодавства (внесення змін і доповнень, прийняття нових нормативно-правових актів), укладання або приєднання до міжнародних договорів.

2) **Імплементація** – процес транспонування актів законодавства, включно із створенням порядку та процедур їхнього впровадження (імплементація у вузькому розумінні); цей процес також включає тлумачення, практику застосування, забезпечення дотримання та виконання норм права органами державної влади (імплементація в широкому сенсі). В міжнародному праві – це фактична реалізація міжнародних зобов'язань на національному рівні, а також один із способів включення міжнародно-правових норм у національну правову систему за умови дотримання мети і міжнародних норм.

communautaire, що передбачено Угодою про асоціацію.

У першому розділі проаналізовано зобов'язання України, які були виконані із врахуванням строків, визначених Угодою про асоціацію, а також зобов'язання, строки виконання щодо яких не були дотримані. У цьому розділі також розглядаються і зобов'язання, що знаходяться в процесі адаптації, тобто на етапі розробки проекту нормативного акту чи вже затверджені у відповідальному органі або в парламенті.

У другому розділі розглядаються інші зобов'язання, такі як розробка стратегії чи дорожньої карти наближення законодавства, що є похідними від Угоди про асоціацію. Кожна стратегія чи

дорожня карта містить перелік конкретних нормативно-правових актів, які потрібно адаптувати до законодавства України з метою реалізації такої стратегії чи втілення дорожньої карти. Відповідно, в даному розділі оцінюється стан та якість розробки таких стратегій чи дорожніх карт, однак не стан імплементації нормативно-правових актів, що є додатком для їх виконання.

У третьому розділі оцінюється стан виконання зобов'язань, які Україна виконує, випереджаючи строк, визначений Угодою про асоціацію. У цьому розділі розглядаються всі зобов'язання, строк виконання яких настає після 2016 року, а щодо деяких зобов'язань взагалі не має чітко визначеного строку виконання.

Резюме

Енергетика

8

⚠️ Зобов'язання повністю не виконані

Екологія

1

⚠️ Зобов'язання повністю не виконані

Транспорт

3

⚠️ Зобов'язання повністю не виконані

Громадське здоров'я

3

⚠️ Зобов'язання повністю не виконані

Угода про асоціацію передбачає, що до кінця 2025 року Україна має наблизити своє законодавство до законодавства ЄС та імплементувати (транспонувати) в своє законодавство положення більше ніж півсотні директив, регламентів та рішень, а також розробити порядок та процедуру їхнього втілення в життя. Звичайно, що мова йде про поступову імплементацію, і кожен документ має свої строки та форми щодо форми такої імплементації.

У період за 2014 – I півріччя 2016 року Україна мала адаптувати національне законодавство у чотирьох сферах, що становлять сукупно 15 нормативних актів ЄС:

- **енергетика** – 8 зобов'язань
- **транспорт** – 3 зобов'язання
- **довкілля** – 1 зобов'язання
- **громадське здоров'я** – 3 зобов'язання

Найбільш успішною адаптацією законодавства виявилась у сфері енергетики, а саме в секторі газу. Проте наразі ми не можемо ці зобов'язання вважати повністю адаптованими, адже робота ще не завершена. У сфері транспорту розроблені проекти законів,

проте вони досі не прийняті Верховною Радою України. У сфері громадського здоров'я прийнято 2 накази, але вони не враховують останніх змін в законодавстві ЄС. У сфері охорони природи майже нічого не зроблено. Відповідно, враховуючи дані обставини протягом звітного періоду 2014 р. – I півріччя 2016 р. Україна повною мірою не виконала жодного зобов'язання, досі ведеться робота.

Під час написання даного звіту були виявлені такі проблеми, як неповна (часткова) відповідність проектів нормативно-правових актів положенням, що містяться в директивах, регламентах та рішеннях ЄС. Також існує проблема формальної адаптації, що спричиняє додаткові колізії та додаткові прогалини, оскільки вносить лише часткові зміни до законодавства.

Даний звіт написаний з метою оцінити ефективність адаптації законодавства України до законодавства ЄС, визначити прогрес та проблемні сфери для імплементації, а також перевірити відповідність нормативно-правових актів України вимогам ЄС, про які йдеться в Угоді про асоціацію.

Розділ 1

Аналіз законодавчих зобов'язань України
за період з 2014 р. по I півріччя 2016 р.

Енергетика

Головними виконавцями, які відповідають за адаптацію законодавства України до законодавства ЄС в сфері енергетики, є:

- **Міністерство енергетики та вугільної промисловості України** (Міненерговугілля),
- **Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України** (Держенергоефективності),
- **Міністерство екології та природних ресурсів** (Мінекології).

В Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – Угода про асоціацію) визначено, що Україна має виконати низку зобов'язань, які спрямовані на розвиток сфери енергетики та її інтеграцію до електроенергетичної системи ЄС. Також Україна має адаптувати законодавство ЄС у сфері енергетики, що визначено в **В розділі** (Економічне і галузеве співробітництво) **у статті 341 Угоди про асоціацію**, відповідно до визначеного у **Додатку XXVII (27) графіку**, а також виконати зобов'язання відповідно до Договору про заснування Енергетичного співтовариства.

Специфіка визначення зобов'язань з адаптації національного законодавства у сфері енергетики

до законодавства ЄС, які підлягають оцінці в рамках Угоди про асоціацію, полягає в тому, що, крім зобов'язань, визначених безпосередньо у Додатку 27, ми мали також взяти до уваги ті зобов'язання, які Україна взяла на себе перед Енергетичним Співтовариством.

Зокрема, у тих випадках, коли положення Угоди вступають у протиріччя із зобов'язаннями перед Енергетичним Співтовариством, за основу були взяті останні версії директив, регламентів і відповідні строки їх імплементації для України, які наведені у графіку імплементації *acquis communautaire*, визначеному Протоколом про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного співтовариства, оскільки це прямо вказано у статті 278 Угоди про асоціацію, що «у випадку виникнення розбіжностей між положеннями Угоди та положеннями законодавства ЄС, що застосовується за Договором про заснування Енергетичного Співтовариства, положення Енергетичного Співтовариства мають переважну силу». Якщо посилалися безпосередньо на законодавство ЄС, то згадані директиви, регламенти є частиною так званого 3-го Енергетичного Пакету ЄС, що має на меті створення Єдиного енергетичного ринку Європейського Союзу.

Зобов'язання зі строком виконання у 2014 році – I півріччі 2016 року

В цілому можна нарахувати 8 таких зобов'язань, 3 з яких стосуються ринку газу, 3 – ринку електроенергії, 2 – сфери енергоефективності. За результатами оцінки жодне з цих зобов'язань не було імплементоване у повному обсязі.

Регулювання ЄС щодо організації ринку газу:

- **Директива №2009/73/ЄС** Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року «Про спільні правила внутрішнього ринку природного газу»
- **Регламент (ЄС) №715/2009** Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року «Про умови доступу до мереж транспортування природного газу»
- **Директива №2004/67/ЄС** стосовно заходів щодо забезпечення безперервного постачання природного газу

Що дають нам відповідні норми ЄС?

Директива 2009/73/ЄС встановлює базові принципи і правила функціонування ринку газу для держав-членів ЄС та членів Енергетичного Співтовариства, що ґрунтуються на принципі «забезпечення конкуренції, там, де це є можливим», зокрема шляхом забезпечення юридичного розділення вертикально-інтегрованих монополій, недискримінаційного доступу третіх сторін до систем транспортування та розподілу газу, забезпечення права

споживачам вільно обирати постачальників та створення кращих стандартів захисту споживачів.

Положення Директиви 2009/73/ЄС мали бути запроваджені в законодавство України не пізніше 01 січня 2015 року, за винятком:

- ст. 9 (1) щодо відокремлення власників від операторів передавальних систем (транспортування газу) - до 01.06.2016 р.
- ст. 9 (4) щодо можливості застосування винятків із моделі відокремлення - до 01.06.2017 р.
- ст. 11 щодо механізму сертифікації власників систем транспортування газу (системних операторів), якщо вони походять з третіх країн – до 01.01.2017 р.

При цьому повне відкриття ринку (тобто надання споживачам права вільного вибору постачальника) для побутових споживачів (населення) мало відбутися з 01.01.2015 року, а для всіх інших (комерційних) споживачів – з 01.01.2012 року.

Регламент (ЄС) № 715/2009

уточнює більш загальні норми Директиви 2009/73/ЄС стосовно правил доступу третіх сторін до систем транспортування та розподілу газу, зокрема законодавчо забезпечує, що треті сторони повинні мати право доступу до мереж транспортування газу на вільній та недискримінаційній основі, а також встановлює правила організації цього ринку, такі як система розрахунків та звітування, правила балансування та накладення штрафів за створення дисбалансів, а також

справедливий розподіл пропускної спроможності та управління перевантаженнями (у тому числі через вторинний ринок торгівлі потужностями).

Директива № 2004/67/ЄС

визначає мінімальні стандарти безпеки постачання газу для всіх гравців ринку, вимагає від компетентних органів держави скласти план надзвичайних заходів на національному рівні з метою реагування на надзвичайні ситуації на ринку газу, а також визначити категорію «вразливих споживачів» та забезпечити їм належний рівень захисту. Положення цієї директиви мали бути імplementовані в законодавство України до 01 січня 2012 року.

Що було зроблено для адаптації національного законодавства?

Парламент. З метою реформування ринку природного газу в Україні та адаптації національного законодавства до вимог Директив 2009/73/ЄС, 2004/67/ЄС та Регламенту 715/2009 Міненерговугілля у взаємодії з експертами Секретаріату Енергетичного Співтовариства розроблено проект Закону України «Про ринок природного газу», який було прийнято Верховною Радою 09 квітня 2015 року. Закон вступив у силу (за винятком окремих положень) 01 жовтня 2015 року, що можна вважати офіційною точкою відліку початку реформи вітчизняного газового ринку відповідно до стандартів ЄС.

Також Верховною Радою було прийнято два важливих доповнюючих законопроекти до Закону України «Про ринок природного газу»: 24 листопада 2015 року прийнято закон № 812-VIII, а 04 лютого 2016 року – закон № 994-VIII, які узгодили між собою норми нового закону про ринок природного газу та норми Податкового та Митного кодексів України, а також створили умови для функціонування нової моделі ринку природного газу та забезпечення розрахунків підприємств енергетичної галузі. Зокрема важливими нововведеннями стали Порядок здійснення митного контролю та оформлення за операціями бекхолу (зустрічних потоків природного газу), балансуєчих обсягів природного газу, встановлені правила виникнення податкових зобов'язань для платників податків, які постачають природний газ, надають послуги з його транспортування та/або розподілу у складі комунальних послуг.

Кабінет Міністрів України.

Водночас, для того, щоб національне законодавство України було повноцінно адаптованим до вимог ЄС, реалізація нового закону про ринок природного газу вимагає прийняття великої кількості підзаконних нормативно-правових актів, що мають регулювати безліч питань, які пов'язані із функціонуванням нової конкурентної моделі ринку і яких (у більшості випадків) в Україні раніше не існувало.

З цією метою 30 вересня 2015 року Кабінет Міністрів прийняв низку важливих підзаконних актів, що регулюють наступне:

• **Положення про ПСО**¹.

Відповідно до ст.11 Закону України «Про ринок природного газу» це положення має встановлювати порядок і критерії відбору суб'єкта (суб'єктів) ринку природного газу, на яких покладаються спеціальні обов'язки для забезпечення загальносуспільних інтересів в процесі функціонування ринку природного газу в перехідний період, а також порядок визначення їм компенсації від виконання спеціальних обов'язків.

На практиці це Положення закріпило норму про те, що до моменту повного «відкриття» ринку, а саме до моменту, коли всі споживачі отримують право вільно обирати собі постачальника (по закону – з 1 квітня 2017 року), державні газовидобувні компанії будуть зобов'язані продавати визначений обсяг газу внутрішнього видобутку НАК «Нафтогаз», а вона буде зобов'язана продавати ці обсяги газу для потреб населення, релігійних організацій та компаній ТКЕ за регульованими цінами (накладання таких спеціальних обов'язків передбачено ст. 3 Директиви 2009/73/ЄС). Всі ж інші споживачі, зокрема комерційні компанії, отримали право вільного

вибору постачальника з 01 жовтня 2015 року.

• **Порядок проведення розрахунків за спожитий природний газ**² - визначив порядок відкриття (закриття) поточних рахунків зі спеціальним режимом використання постачальників природного газу, на яких покладено спеціальні обов'язки, а також порядок розрахунку за спожитий природний газ певними категоріями споживачів із використанням цих рахунків, для яких встановлені регульовані ціни, а також перелік уповноважених банків, в яких повинні відкриватися такі рахунки. Таким чином, грошові потоки від продажу газу споживачам, ціни для яких регулює держава, тепер обліковуються на спеціальних рахунках, що дозволило чітко розділити регульовані та нерегульовані (комерційні) сегменти газового ринку.

• **Порядок проведення конкурсу на постачальника «останньої надії»**³ - що визначив процедуру проведення конкурсу з визначення постачальника «останньої надії» та порядок виконання обов'язків таким постачальником. За результатами конкурсу від 03 грудня 2015 року

1) Постанова Кабінету Міністрів України №758 від 01 жовтня 2015 року

2) Постанова Кабінету Міністрів України №792 від 30 вересня 2015 року

3) Постанова Кабінету Міністрів України №809 від 30 вересня 2015 року

постачальником «останньої надії» було визначено НАК «Нафтогаз України».

Відповідно до Закону України «Про ринок природного газу», постачальник «останньої надії» – це визначений Кабінетом Міністрів постачальник, який не має права відмовити в укладанні договору постачання природного газу на обмежений період часу. Такий постачальник потрібен для безперервного забезпечення споживачів газом у разі ліквідації або банкрутства їх діючого постачальника. Постачальник «останньої надії» зобов'язаний забезпечувати споживачів газом до 60 діб, щоб дати їм можливість укласти договір з іншим постачальником. Постачальник «останньої надії» затверджується строком на три роки.

• **Порядок створення страхового запасу природного газу**¹

– в якому була законодавчо закріплена вимога для постачальників природного газу створювати страховий запас газу в обсязі 100% запланованих місячних обсягів поставки постачальником природного газу споживачам на наступний місяць. Без наявності такого страхового запасу постачальник не має право продавати газ споживачам. Введення в дію цього механізму було заплановане з жовтня 2015 року, а для компаній, що мають свій власний видобуток

природного газу, – з 01 січня 2016 року.

Однак ця норма створила ряд проблем для газопостачальних компаній - як з точки зору механізму балансування, так і з точки зору блокування оборотних коштів для підтримання постійного рівня запасу газу у сховищах, при тому, що споживання природного газу впродовж року є дуже нерівномірним (так, споживання природного газу влітку зменшується до 10 разів порівняно із зимовими місяцями) та рівень ризику переривання постачання є індивідуальним для кожного постачальника, як і рівень необхідного резервування газу. Також необхідність створення резервів залежить від кінцевого споживача газу та особливостей, які фіксуються у договорах на постачання.

У результаті Постановою Кабінету Міністрів №1088 від 16 грудня 2016 року рівень страхового запасу було понижено з 01 січня 2016 року зі 100 до 50%, а 21 квітня 2016 року Верховною Радою у першому читанні було прийнято законопроект №3617 «Про внесення змін до Закону України “Про ринок природного газу” (щодо страхового запасу природного газу)», в якому пропонується понизити розмір обов'язкового страхового запасу для газопостачальних компаній до 10% від планових місячних продажів. Це буде мати прямий вплив на ціну газу для кінцевих споживачів, оскільки за розрахунками самих

1) Постанова Кабінету Міністрів України №795 від 30 вересня 2015 року

газопостачальних компаній, при нормі 50% страхового запасу, газ для споживачів дорожчає на 250 грн. за тисячу кубометрів - через відволікання оборотних коштів компаній-постачальників. Водночас Міненерговугілля розробило проект урядової постанови, який також знижує вимоги до страхового запасу до 10%¹. При цьому передбачена можливість його коригування залежно від фактичних обсягів постачання. Разом з тим, «Нафтогаз» як постачальник газу із спеціальними обов'язками також повинен формувати страховий запас для потреб своїх споживачів, що належать до категорії захищених.

• **Порядок проведення незалежної експертизи вихідних даних на відповідність діючим стандартам, нормам та правилам²** - цією постановою Кабінет Міністрів врегулював один із аспектів механізму надання доступу учасникам ринку газу до газотранспортної інфраструктури (визначеному у ст. 19 Закону України «Про ринок природного газу»), який полягає у тому, що замовник, що виявив бажання підключитися (приєднатися) до газотранспортної чи газорозподільної системи має право провести незалежну

експертизу вихідних даних проекту такого підключення, що має здійснюватися незалежними організаціями з метою уникнення спроб необґрунтованих відмов з боку оператора газотранспортної чи газорозподільної системи. Проект переліку таких організацій було оприлюднено Міненерговугілля 05 листопада 2015 року.

• **Користування об'єктами газорозподільних систем, власником яких є держава** – статтею 37 Закону України «Про ринок природного газу» встановлено, що газорозподільні системи, власником яких є держава, не можуть знаходитися в користуванні оператора газорозподільної системи на праві господарського відання, крім випадків, якщо такий оператор належить до державного сектору економіки.

Урядом було прийнято зміни до нині діючого порядку використання газорозподільних систем, що перебувають у державній власності, але фактично використовуються приватними облгазами безкоштовно на підставі права «господарського відання», що є вітчизняним юридичним феноменом. У результаті урядового рішення норма щодо користування об'єктами газорозподільних систем на праві господарського відання була скасована, але для правового вирішення питання використання газорозподільних мереж необхідне рішення на рівні закону, яке досі

1) Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 року №795.

2) Постанова Кабінету Міністрів України №813 від 30 вересня 2015 року

не прийняте (законопроект №3325 – див. Рекомендації).

Міненерговугілля. Міністерство впродовж періоду оцінки відіграло важливу роль у реформі сектору газу як головний розробник плану розділення НАК «Нафтогаз» та головний комунікатор від уряду з Секретаріатом Енергетичного Співтовариства. Разом з тим міністерство затвердило ряд важливих відомчих документів, таких як:

1. Правила про безпеку постачання природного газу, що прийняті відповідно до статті 5 Закону України «Про ринок природного газу», та визначають коло захищених споживачів, стандарти поведінки суб'єктів ринку, виявлення та класифікацію основних ризиків щодо безпеки постачання природного газу, заходи, необхідні для зменшення впливу виявлених ризиків, порядок звітування суб'єктами ринку природного газу.
2. Національний план дій щодо підготовки та реагування на кризову ситуацію з надходженням природного газу, розроблений на виконання статті 6 Закону України «Про ринок природного газу» та Директиви № 2004/67/ЄС. Національний план визначає рівні кризової ситуації, систему заходів реагування, обов'язки та завдання суб'єктів владних повноважень, суб'єктів ринку на кожному рівні

кризової ситуації, механізми міжнародної співпраці.

НКРЕКП. Регулюючий орган на ринку енергетики – Національна Комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (скорочено НКРЕКП) – також зробив вагомий вклад у просуванні реформи газового ринку відповідно до вимог ЄС, розробивши пакет важливого вторинного законодавства, яке було затверджене НКРЕКП. Це дало змогу запровадити у законодавстві ряд нових регуляторних процедур, що стосуються функціонування нової моделі ринку газу і прямо передбачені законодавством ЄС, зокрема:

1. Кодекс Газотранспортної системи (ГТС)¹.
2. Кодекс газорозподільних систем².
3. Кодекс газосховищ та Критеріїв, згідно з якими до певного газосховища застосовується режим договірному доступу або режим регульованого доступу³.
4. Правила постачання природного газу⁴.
5. Типові договори на транспортування природного газу, розподіл природного газу, зберігання

1) Постанова НКРЕКП від 30.09.2015 р. № 2493.

2) Постанова НКРЕКП від 30.09.2015 р. № 2494.

3) Постанова НКРЕКП від 30.09.2015 р. № 2495.

4) Постанова НКРЕКП від 30.09.2015 р. № 2496.

(закачування, відбору) природного газу, постачання побутовим споживачам, постачання природного газу постачальником «останньої надії»¹.

6. Методології визначення тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу², визначення плати за приєднання до газотранспортних та газорозподільних систем³.

7. Форми звітності для ліцензіатів на ринку природного газу, а також інші документи.

Що було зроблено для імплементації норм ЄС?

Перші кроки з імплементації норм нового Закону «Про ринок природного газу» почали здійснюватись незабаром після його вступу в дію, і головні з них полягали в наступному:

- Відбулося юридичне розділення облгазів на постачальні компанії та операторів газорозподільних мереж. Проте це поки що не призвело до появи реальної конкуренції на цьому ринку. Зокрема, споживачі фактично позбавлені можливості змінювати постачальника, оскільки укладення окремих договорів на постачання та

розподіл газу неможливе без розділення рахунків на плату за газ як товар і абонентську плату за підключення до потужності розподільних мереж. Причина в тому, що Мінюст відмовляється реєструвати постанову НРКЕКП про затвердження Методики визначення та розрахунку тарифу на послуги розподілу газу, а Кабмін не визначив закупівельної ціни газу як товару для побутових споживачів.

- Було скасовано державне регулювання цін на газ для комерційних споживачів (нині держава регулює ціни на газ лише для населення, компаній ТКЕ та релігійних організацій). Сьогодні комерційні споживачі (тобто всі, крім населення, компаній ТКЕ та релігійних організацій) можуть вільно купувати газ у різних постачальників на власний розсуд, домовляючись про ціну на комерційній основі. При цьому споживачі можуть отримувати знижки за обсяги поставки, за дотримання дисципліни платежів, умов оплати та ін., так як це, наприклад, пропонує своїм потенційним покупцям НАК «Нафтогаз» через механізм цінових пропозицій.

- Регульовані ціни на газ для населення та тепlopостачальних компаній були приведені до рівня паритету з цінами імпортного газу (зокрема, до щоквартального рівня ціни на німецькому газовому хабі NCG),

1) Постанови НКРЕКП від 30.09.2015 №№ 2497 - 2501

2) Постанова НКРЕКП від 30.09.2015 р. № 2517.

3) Постанова НКРЕКП від 24.12.2015 р. № 3054.

включаючи вартість доставки імпортного газу до території України та прокачку його через вітчизняну ГТС. Таким чином, ціни у регульованому сегменті ринку були приведені до умовного рівня цін, що діють сьогодні для комерційних поставок блакитного палива із-за кордону. Очікується, що такий крок позитивно вплине на появу нових постачальників з-за кордону в регульованому сегменті ринку, знищення стимулів для корупційних операцій (перепродаж «дешевого» газу для населення промисловим споживачам по ринковій ціні), а також появу необхідних ресурсів для розвитку внутрішнього видобутку газу та фінансування державної програми субсидій на послуги ЖКГ, що покликана пом'якшити шоковий ефект від підняття цін для вразливих категорій населення. Водночас формульний підхід піддається критиці за негнучкість, а на також діятиме лише у період дії спеціальних обов'язків. Натомість уряд не вийшов з рішенням на подальшу перспективу, коли ринок буде повністю лібералізованим, наприклад, щодо ціноутворення на основі ринкових механізмів всередині країни, зокрема за рахунок продажу газу на біржі.

- Було розпочато процес розділення вертикально-інтегрованої монополії НАК «Нафтогаз України». Нафтогаз затвердив план реформування корпоративного

управління для всієї компанії. Реформа передбачає, що систему корпоративного управління Нафтогазу буде змінено, керуючись кращими міжнародними стандартами корпоративного управління (зокрема, мова йде про стандарти ОЕСР – Організації Економічного Співробітництва та Розвитку). Водночас, 16 жовтня 2015 року на засіданні уряду було прийняте рішення про передачу Нафтогазу в управління Мінекономрозвитку, замість Міненерговугілля, як було до того. У 2016 триває процес створення нових керівних органів компанії, зокрема було сформовано Наглядову Раду із залученням іноземних фахівців. Разом з тим, політичне рішення щодо вибору остаточної моделі розділення прийняте із запізненням 1 липня 2016 року¹. Передбачається, що це дозволить усунути втручання Кабміну безпосередньо у господарську діяльність компанії.

1) 01 липня 2016 року затвердив Постанову «Про відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу», в якій передбачається відокремлення від діяльності з транспортування та зберігання газу від інших видів діяльності НАК «Нафтогаз» шляхом створення двох нових акціонерних товариств: «Магістральні газопроводи України» – якому буде належати ГТС, та «Підземні газосховища України» - якому будуть належати підземні сховища газу (ПСГ) – яким будуть передані відповідні активи ПАТ «Укртрансгаз». Детальний аналіз наслідків цієї постанови буде проведений у наступному випуску нашого моніторингу.

• **НАК «Нафтогаз України»** було організоване реверсне постачання природного газу від постачальників ЄС до українських споживачів, що дозволило різко зменшити залежність України від імпорту російського газу. Примітно, що реверсні потоки були організовані на основі стандартних європейських практик з торгівлі газом, зокрема адаптація національного законодавства в частині правил торгівлі газом дозволила компанії використовувати стандартні контракти на поставку газу типу EFET при закупівлі газу в ЄС. Загалом ринок імпорту газу є цілком лібералізованим, із більш ніж 10 європейськими трейдерами, що пропонують газ, та близько 10 українських імпортерів, які в окремі періоди зменшують частку Нафтогазу в закупівлях до менш ніж 20%. Разом з тим, перешкоди до лібералізації експорту газу повністю не усунені: зокрема ця діяльність все ще є предметом ліцензування та стягнення високого експортного мита.

Регулювання ЄС щодо організації ринку електроенергії:

- **Директива № 2009/72/ЄС** Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року щодо загальних правил функціонування внутрішнього ринку електроенергії
- **Регламент (ЄС) № 714/2009** Європейського Парламенту та

Ради від 13 липня 2009 року «Про умови доступу до мережі для транскордонного обміну електроенергією»

- **Директива № 2005/89/ЄС** щодо заходів із забезпечення безпеки постачання електроенергії та інвестицій в інфраструктуру.

Що дають нам відповідні норми ЄС?

Імплементация вимог 3-го Енергопакету ЄС, які стосуються організації ринку електроенергії в Україні, мають на меті докорінну перебудову національного ринку електроенергії від моделі «пул» (в якій присутній лише один державний покупець електроенергії, який потім продає її постачальним компаніям за регульованими державою цінами) до повністю конкурентного ринку, побудованого на основі нових принципів, правил та інфраструктури, що має забезпечити досягнення «справедливих» цін на електроенергію, ліквідацію перехресного субсидування побутових споживачів з боку промисловості, створення адекватних фінансових стимулів для здійснення інвестицій у зношені основні фонди та підвищення надійності постачання.

Зокрема, найголовнішим наслідком такої перебудови стане юридичне та організаційне відокремлення діяльності з розподілу та передачі електроенергії (відокремлення

має пройти у вигляді виділення операторів систем розподілу та передачі в окремі компанії) від інших видів діяльності, що є головною умовою для запровадження конкуренції між постачальниками електроенергії за споживача та переходу від регульованих до ринкових цін на електроенергію для різних категорій споживачів.

Також нова модель ринку передбачає появу принципово іншої схеми взаємовідносин між його учасниками при купівлі-продажу електроенергії, що передбачає створення наступних елементів ринку як:

- **Двосторонні договори**

– коли купівля-продаж енергії здійснюється між постачальником та покупцем шляхом укладення двосторонніх контрактів із ціною, що визначається на підставі комерційних переговорів.

- **Ринок «на добу наперед»**

- це основний ринок, на якому буде відбуватися купівля-продаж електроенергії на наступну добу за нерегульованими (договірними) цінами, які визначаються внаслідок організованих торгів. Ціни, що складаються на ринку «на добу наперед», можуть використовуватися як індикативні при визначенні цін купівлі-продажу електричної енергії на ринку двосторонніх договорів та балансуємому ринку.

- **Внутрішньодобовий ринок**

– на якому здійснюються

угоди купівлі-продажу між учасниками ринку та оператором ринку безпосередньо у межах доби фізичного постачання електроенергії з метою зменшення відхилень фактичного виробництва/споживання від заявленого на ринку «на добу наперед».

- **Балансуєчий ринок** – на цьому ринку оператор системи передачі здійснює купівлю-продаж електроенергії із поданих заявок на балансуєчий ринок, а також купує/продає небаланси з метою балансування погодинного добового графіка виробництва/споживання електроенергії.

- **Роздрібний ринок** – на якому енергопостачальники, які придбають електроенергію у сегментах, перелічених вище, продають її кінцевим споживачам. Споживачі можуть бути кваліфікованими, тобто за власним вибором купувати електроенергію у будь-якого з постачальників, на території якого вони знаходяться, та некваліфікованими – що можуть купувати електроенергію лише у т. зв постачальників універсальних послуг, ціни яких будуть предметом нагляду (контролю) з боку Регулятора, і які не можуть відмовити в постачанні на вимогу споживача.

- **Ринок допоміжних послуг**

– ринок, на якому оператор системи передачі закуповує необхідні послуги для забезпечення стабільної роботи об'єднаної енергосистеми.

Також нова модель ринку передбачає появу нового типу учасника – трейдера – який купує/продає електроенергію виключно з метою подальшого перепродажу. Трейдери будуть працювати на ринках двосторонніх договорів, «добу наперед» та внутрішньодобовому ринку, що має позитивно вплинути на ліквідність та коливання цін на ринку.

Очікується, що побудова нової інфраструктури ринку електроенергії на основі європейського регулювання дозволить «розблокувати» конкуренцію в тих сегментах ринку, які раніше регулювалися державою, залишивши державі регулювати лише об'єкти природних монополій (операторів систем передачі та розподілу), а також здійснювати «точкове» втручання лише в рамках покладення «спеціальних обов'язків» на окремих учасників ринку, наприклад, таких як купівля «зеленої» електроенергії гарантованим покупцем, надання універсальних послуг, виконання функцій постачальника «останньої надії» та ін.

Що було зроблено для адаптації національного законодавства?

Україна почала адаптацію національного законодавства до норм 2-го Енергопаketу ЄС ще з 2013 року, коли було прийнято Закон України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України», який вступив в силу з 01 січня 2014

року. Після взяття зобов'язання імплементувати положення 3-го Енергетичного пакету ЄС виникла необхідність оновити національне законодавство відповідно до нових вимог ЄС. За цю роботу взялося Міністерство енергетики, яке у липні 2015 року представило проект Закону «Про ринок електричної енергії України», доопрацьована версія якого після тривалих обговорень між відповідальними державними органами та експертами Секретаріату Енергетичного Співтовариства у листопаді 2015 року була нарешті направлена на погодження до Кабінету Міністрів, а 10 березня 2016 року під номером №4196 подана до Парламенту. Впродовж березня цей законопроект пройшов процедуру погодження в Комітеті з питань ПЕК, після чого його було відкликано після відставки уряду Яценюка (відповідно до норми Регламенту Верховної Ради України). Невдовзі новий уряд знову подав цей законопроект до Верховної Ради, цього разу під номером №4493, який покликаний привести українське законодавство до останніх вимог європейських директив (зазначених вище, в частині опису норм ЄС).

Варто додати, що процес переходу на нову модель ринку електроенергії буде тривалим (в країнах ЄС він тривав в середньому біля 10 років), і в останній версії законопроекту передбачено, що він буде здійснюватися поступово, виходячи з наступної схеми:

- Всі сегменти нового ринку електричної енергії, а саме ринок на «добу наперед» та

внутрішньодобовий ринок, балансує ринок та ринок допоміжних послуг, ринок двосторонніх договорів повинні бути запроваджені не пізніше, ніж протягом 2 років з дня набрання чинності новим Законом.

- Рішення про точну дату введення ринку буде приймати Уряд, виходячи з міри готовності ринку до початку роботи в нових умовах (створення оператора ринку, закупівля нового програмного забезпечення, його тестування для окремих сегментів ринку, здійснення заходів з відокремлення операторів систем розподілу та постачальників електроенергії тощо).

Важливо, що новий Закон передбачатиме перехідний період, який буде діяти з дати початку дії нового ринку до 1 січня 2019 року. Коротко про ключові моменти перехідного періоду:

- Гарантований покупець буде закуповувати до 75% робочої потужності атомних електростанцій (АЕС) та до 40% від середньорічного обсягу виробництва гідроелектростанцій (ГЕС, ГАЕС) за регульованими цінами решта має піти на ринок, піднімаючи ліквідність ринку на «добу наперед» та внутрішньодобового ринку (АЕС, ГЕС, ГАЕС), а також забезпечуючи балансування в енергосистемі та надання додаткових послуг (ГЕС, ГАЕС);
- Гарантований покупець,

за рахунок зазначеного регулювання цін для АЕС та ГЕС, ГАЕС, здійснює в перехідному періоді компенсацію для «зелених» та ТЕЦ, а також забезпечує поступове вирівнювання цін для побутових споживачів до ринкових, продаючи електроенергію постачальнику універсальних послуг.

- Крім базового законопроекту, Міненергівугілля також підготував і затвердив важливий підзаконний акт – Кодекс електричних мереж¹ – який, однак, було розроблено на виконання положень діючого Закону «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» і, очевидно, буде потребувати адаптації до вимог 3-го Енергопакету ЄС.

- У 2015 році НКРЕКП розпочала роботу з підготовки підзаконних нормативно-правових актів, прийняття яких вимагається для реалізації проекту Закону «Про ринок електричної енергії».

Окремо слід виділити положення Директив 2009/72/ЄС та 2009/73/ЄС (які фактично дублюються в тексті цих директив, зокрема в Главі VIII Директиви 2009/73/ЄС та Главі IX Директиви 2009/72/ЄС) щодо вимог до національного регулятора на енергетичних ринках.

1) Наказ Міненергівугілля №813 від 15.12.2015

Що дають нам відповідні норми ЄС?

Вищезгадані положення директив ЄС встановлюють ряд вимог до національних регулюючих агенцій на енергетичних ринках держав-членів ЄС, найголовнішими з яких є вимоги до реальної незалежності регулятора у процесі відбору його членів, прийняття рішень та фінансової компенсації членів регулятора, а також достатніх повноважень, необхідних для нагляду за станом конкуренції в тих сегментах ринку, де конкуренція є можливою та здійснення незалежного регулювання компаній-природних монополістів, забезпечуючи баланс між інтересами споживачів, держави та бізнесу.

Що було зроблено для адаптації національного законодавства?

З метою адаптації національного законодавства до вищевказаних норм ЄС влітку 2015 року було запропоновано ряд законопроектів, включаючи один урядовий та кілька депутатських, однак головним законопроектом, на якому з лютого 2016 року зосередилися зусилля всіх зацікавлених сторін, став законопроект №2966-д "Про НКРЕКП", запропонований профільним Комітетом з питань ПЕК (автор – н/д Домбровський О.Г.).

12 квітня, після тривалих дискусій та доопрацювань (включаючи допомогу зі сторони експертів Секретаріату

Енергетичного Співтовариства та Стратегічної Дорадчої Групи за участі українських експертів), законопроект було ухвалено у першому читанні і була надія, що після вирішення ряду проблемних питань, головним з яких став процес формування Конкурсної комісії, що обирає членів регулятора, законопроект буде ухвалено остаточно. Впродовж травня-червня 2016 року він двічі включався до порядку денного Верховної Ради, однак так і не був поставлений на голосування. Відповідно, доля цього важливого законопроекту, що має дати старт реформі НКРЕКП і є важливим зобов'язанням України із імплементації норм директив ЄС, наразі опинилася заручником політичних протиріч українського Парламенту, викликавши неабиякий політичний резонанс.

Регулювання ЄС в сфері енергоефективності:

Ситуація з оцінкою норм ЄС у сфері енергоефективності є чудовою ілюстрацією протиріччя між положеннями Угоди про асоціацію та чинними вимогами Енергетичного Співтовариства (що мають переважну дію), оскільки за час після підписання Угоди і дотепер пройшло оновлення відповідних європейських директив, найточніший графік виконання яких тепер міститься на сайті Енергетичного Співтовариства.

Зокрема відбулися наступні зміни:

- Директиви №2004/8/ЄС про заохочення когенерації

та №2006/32/ЄС про кінцеву ефективність використання енергії та енергосервісні послуги втратили силу. Натомість була прийнята нова **Директива № 2012/27/ЄС** Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2015 року **«Про енергоефективність»** із дедлайном для імплементації до 15 жовтня 2017 року (Угода визначала строк для адаптації положень «старої» Директиви № 2006/32/ЄС до 01 листопада 2017 року, а на повну імплементацію давалось ще 2 додаткові роки – до 01 листопада 2019 року).

- Євросоюз перейшов на іншу законодавчу модель маркування стосовно рівнів енергоспоживання продукції, вимоги до якої тепер встановлюються **Директивою № 2010/30/ЄС** Європейського Парламенту та Ради від 19 травня 2010 року **«Про вказування за допомогою маркування та стандартної інформації про товар обсягів споживання енергії та інших ресурсів енергоспоживчими продуктами»**. Оскільки Угода не була оновлена відповідно до цих змін, останній дедлайн по «новій» директиві визначено лише у графіку Енергетичного Співтовариства – до 01 січня 2012 року, що вимагає від нас включення цієї директиви до переліку об'єктів оцінки.
- Директива № 2002/91/ЄС **«Про енергетичні характеристики будівель»** була замінена на новішу

Директиву № 2010/31/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 19 травня 2010 року **з аналогічною назвою**. Відповідно до останньої версії графіку зобов'язань України перед Енергетичним Співтовариством ми також змушені взяти інший дедлайн – *до 30 вересня 2012 року*, що значно раніше, ніж визначено в Угоді для «старої» версії Директиви (повна імплементація «старої» директиви мала відбуватися до листопада 2019 року).

Отже, виходячи із принципу найвищого пріоритету зобов'язань, що визначені графіком Енергетичного Співтовариства для України, ми маємо оцінити прогрес виконання наступних директив ЄС, дедлайни по яких в інтерпретації Енергетичного Співтовариства сплили ще у 2012 році:

- **Директиву № 2010/31/ЄС** Європейського Парламенту та Ради від 19 травня 2010 року **«Про енергетичні характеристики будівель»**.
- **Директиву № 2010/30/ЄС** Європейського Парламенту та Ради від 19 травня 2010 року **«Про вказування за допомогою маркування та стандартної інформації про товар обсягів споживання енергії та інших ресурсів енергоспоживчими продуктами»**.

Що дають нам відповідні норми ЄС?

Як відомо, проблема високого енергоспоживання у житловому секторі є досить болючою навіть на рівні ЄС, оскільки близько 35% житлового фонду ЄС має вік від 50 років і більше, і при цьому будівлі споживають понад 40% від загального обсягу спожитої енергії в ЄС. Для України ця проблема стоїть ще гостріше, оскільки наше енергоспоживання у житловому секторі майже втричі перевищує середньоєвропейське. Так, середній рівень споживання енергії будівлями в ЄС становить від 50 до 80 кВт*год/м², тоді як в Україні житлові будівлі споживають від 150 до 250 кВт*год/м², а громадські будівлі – від 180 до 350 кВт*год/м².

Директива № 2010/31/ЄС «Про енергетичні характеристики будівель» має на меті законодавче визначення мінімальних рівнів енергоспоживання для нових будівель або будівель, що проходять реновацію з метою зниження витрат енергії у житловому секторі. Так, наприклад, **всі нові будівлі після 31 грудня 2020 року** мають відповідати стандарту **нульового рівня енергоспоживання** (тобто власна генерація енергії будинком має покривати його енерговитрати). Для **нових громадських будівель** цей строк має настати ще раніше – до 31 грудня 2018 року.

Також, як було згадано вище, адаптувавши своє законодавство до вимог Директиви 2010/31/ЄС, Україна має встановити мінімальні законодавчо встановлені вимоги до енергоспоживання при (а) будівництві нових будівель, (б) суттєвій реконструкції старих будівель, чи (в) у випадку заміни чи модернізації головних

конструктивних елементів будинку (системи опалення/охолодження, дах, стіни і т.д.).

В якості допоміжних заходів планується налагодження системи інспекцій для оцінки стану систем опалення/охолодження будівель, випуск сертифікатів енергоспоживання, які повинна мати кожна будівля, яка буде виставлятися на продаж/оренду, а також розробка фінансових стимулів для власників будівель для покращення їх енергоефективності.

Директива № 2010/30/ЄС «Про енергетичне маркування» містить вимогу для виробників ряду побутової техніки в обов'язковому порядку її **маркувати по схемі рівнів енергоспоживання**, для кожного виду якої специфічні вимоги щодо енергоспоживання визначені в імплементаційних директивах (всього 9 директив).

Сама схема рівнів енергоспоживання в загальному вигляді як перелік рівнів енергоспоживання (або класів енергоефективності) від найкращого А до найгіршого G. Для кожного виду побутової техніки кожна літера відповідає певному визначеному рівню енергоспоживання, таким чином надаючи інформацію споживачеві про те, скільки енергії він буде витрачати, придбавши (або взявши в оренду) таку техніку. Безпосередньо Директива 2010/30/ЄС додала нові класи енергоефективності у верхньому діапазоні, такі як А+, А++, А+++ , щоб мати змогу оцінювати найкращі нові зразки побутової техніки, енергоспоживання яких

перевищує найвищі норми по класу А, а також запровадило новий тип маркування (так звані EU Energy Label), який став більш уніфікованим (новий дизайн у вигляді піктограм), що спростило продаж техніки у різних країнах ЄС та за кордоном.

Що було зроблено для адаптації національного законодавства?

Енергоефективність будівель.

За логікою законодавства ЄС регулювання енергоефективності є комплексним і, зокрема, адаптація законодавства України у сфері енергоефективності житлових будівель мала проходити шляхом одночасного перенесення норм Директив 2012/27/ЄС та 2010/31/ЄС. Так, Директива 2012/27/ЄС, окрім загальних цілей країни з енергоефективності, містить також цільові показники по частці площі громадських будівель, які мають бути модернізованими щороку та містить вимоги до організації системи ЕСКО (енергосервісних контрактів), стандартів енергоаудиту та енергоменеджменту тощо, без яких жодна нормальна енергомодернізація у житловому секторі не буде можливою на практиці. Таким чином, ці «спарені» директиви мали створити загальну рамкову систему для законодавчого врегулювання ринку енергомодернізації будівель. Україна ж почала процес з точністю до навпаки: рамкові законопроекти, які покликані адаптувати наше законодавство до вимог вищезгаданих директив, досі не прийняті (мова йде про законопроекти «Про енергоефективність» (який досі перебуває на етапі розробки), №1566 «Про енергетичну

ефективність будівель» (що знаходиться на етапі повторного опрацювання в уряді), а також законопроект «Про комерційний облік комунальних послуг», який чекає на реєстрацію у Верховній Раді).

Натомість, було прийнято ряд законодавчих актів із так званого «вторинного» законодавства, що регулює детальні процедури у сфері енергомодернізації. Зокрема, було прийнято три закони, два з яких мали на меті запуск механізму енергосервісних контрактів (ЕСКО) - «Про енергосервісні компанії» та «Про ОСББ», що набув чинності з 1 липня 2015 року і дав старт реформі власності у секторі багатоквартирних житлових будинків, що має дати можливість ОСББ проводити енергоефективні заходи. Однак для повноцінного запуску цих механізмів потрібні чергові зміни до законодавства. Також впродовж періоду оцінки було прийнято кілька технічних стандартів, що визначають технічні характеристики з енергоспоживання новими будинками (т.зв. ДБН-и), а також нові національні стандарти з енергоаудиту та енергетичного менеджменту ISO 50000.

Маркування. Що стосується законодавства про енергетичне маркування побутових приладів, то Міністерство економіки прийняло технічний регламент щодо енергетичного маркування електричних ламп та світильників (Постанова КМУ № 340 від 27.05.2015), інші ж необхідні технічні регламенти досі перебувають у стадії розробки і плануються бути затвердженими у другій половині 2016 року.

Транспорт

Головним виконавцем, який відповідає за адаптацію законодавства України до законодавства ЄС в транспортній сфері, є **Міністерство інфраструктури України.**

В Угоді про асоціацію визначено, що Україна має виконати низку зобов'язань, які спрямовані на розвиток транспортної інфраструктури та її інтеграцію до транспортної системи ЄС, підвищення рівня безпеки у транспорті. Відповідно до цього Україна має адаптувати своє законодавство до законодавства ЄС у сферах залізничного, автомобільного та водного транспорту, що визначені в **В розділі** (Економічне і галузеве співробітництво), **Додаток XXXII (32), стаття 368 Угоди про асоціацію.**

У період з 1 листопада 2014 року по I півріччя 2016 року Україна повинна була адаптувати 3 директиви у сфері автомобільного транспорту та перевезення небезпечних вантажів. За нашими оцінками, наразі Україна не виконала жодного зобов'язання.

Зобов'язання зі строком виконання у 2014 році – I півріччя 2016 року

Сфера: Автомобільний транспорт

1) Директива Ради №92/6/ЄЕС «Про встановлення та використання пристроїв обмеження швидкості для певних категорій механічних транспортних засобів у

Співтоваристві»

2) Директива №2009/40/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про перевірки з придатності до експлуатації автомобілів та автопричепів».

Сфера: Перевезення небезпечних вантажів

1) Директива № 2008/68/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про перевезення небезпечних вантажів внутрішніми шляхами».

Що дають нам відповідні норми ЄС?

Директива Ради №92/6/ЄЕС «Про встановлення та використання пристроїв обмеження швидкості для певних категорій механічних транспортних засобів у Співтоваристві»

- встановлює максимально допустимі швидкості, на які налаштовується пристрій обмеження швидкості: для міжнародних вантажних автомобілів – 90 км/год, для автобусів – 100 км/год

Директива №2009/40/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про перевірки з придатності до експлуатації автомобілів та автопричепів»

- створює об'єктивні методи перевірки технічного стану, встановлює критерії оцінки недоліків технічного стану автомобілів;

- запроваджує навчання та підвищення рівня спеціальних знань персоналу;
- усуває монополію держави - уповноважування пунктів технічного контролю різних форм власності та нагляд за їх діяльністю;

Що було зроблено для адаптації національного законодавства?

З метою адаптації законодавства України до законодавства ЄС було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері автомобільного транспорту з метою приведення їх у відповідність з актами Європейського Союзу», що повністю враховує положення зазначених вище директив, який схвалено на засіданні Кабінету Міністрів України та надіслано на розгляд до Верховної Ради України (реєстр. № 4683 від 17.05.2016). Даний проект закону був поданий до ВРУ вже вдруге. Перший раз проект був поданий до ВРУ в квітні, однак через зміну Уряду його повернули. Таке затягування з боку парламенту затримує адаптацію законодавства та прийняття підзаконних актів, що сприятимуть імплементації. До речі, даний проект закону враховує положення, що передбачені Директивою 2014/45/ЄС.

Що передбачається:

- правила доступу на ринок автомобільних перевезень: введення вимог доброї репутації, фінансової спроможності перевізника, свідоцтва

професійної компетенції перевізника;

- системи підвищення кваліфікації керівників, менеджерів з перевезень;
- штраф за перевезення водіями пасажирів понад максимальну передбачену кількість місць в транспорті;
- створення передумов для організації громадських перевезень та відповідного рівня соціального захисту;
- встановлення чітких правил керування часом відпочинку водія;
- впровадження тахографів (прилад, що контролює та реєструє швидкість, режим роботи, час відпочинку водія та членів екіпажу), що має забезпечити безпеку на дорогах;
- створення системи періодичної підготовки водіїв.

Що дають нам відповідні норми ЄС?

Директива **№ 2008/68/ЄС** Європейського Парламенту та Ради «Про перевезення небезпечних вантажів внутрішніми шляхами»

- забезпечує регулювання перевезень небезпечних вантажів автомобільним, залізничним та внутрішнім водним транспортом відповідно до європейських вимог

Що було зроблено для адаптації національного законодавства?

У парламенті зареєстровано проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів

України щодо приведення їх у відповідність із законодавством Європейського Союзу у сфері перевезення небезпечних вантажів”, що повністю враховує положення Директиви 2008/68/ЄС (реєстр № 4644 від 11.05.2016). Даний проект закону також був поданий до ВРУ вже вдруге. Перший раз проект був поданий до ВРУ в квітні і після зміни складу Уряду його відкликали.

З метою імплементації положень acquis ЄС, як доповнення до проекту закону, Міністерством транспорту України була розроблена редакція проекту Правил перевезення небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами України. Наразі проект Правил направлений на

погодження із зацікавленими органами влади.

Що передбачається:

Проектом Закону передбачається внесення змін до законів України «Про перевезення небезпечних вантажів», «Про транспорт» та «Про автомобільний транспорт». Він встановлює єдині правила для безпечного міжнародного перевезення небезпечних вантажів.

Проект Правил передбачає здійснення вантажно-розвантажувальних операцій щодо небезпечних вантажів та належну підготовку персоналу, який виконує операції, пов'язані з перевезенням небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами.

Громадське здоров'я

Головним виконавцем, який відповідає за адаптацію законодавства України до законодавства ЄС в сфері громадського здоров'я, є **Міністерство охорони здоров'я України**.

В Угоді про асоціацію визначено, що Україна має виконати низку зобов'язань, які визначені в **V розділі** (Економічне і галузеве співробітництво), **Додатку XLI (41), статті 428 Угоди про асоціацію**. Відповідно до цього Україна має поступово наблизити своє законодавство до *acquis* ЄС, зокрема у сфері інфекційних хвороб, служб крові, трансплантації тканин та клітин, а також тютюну.

Строки виконання існуючих зобов'язань є різними. Після проведення оцінки виконання зобов'язань в даній сфері, було вирішено трактувати текст Угоди про асоціацію наступним чином. Відповідно до тексту Угоди про асоціацію на дату набрання Угодою сили, а це 1 листопада 2014 року, Україна вже мала би адаптувати своє законодавство у сфері інфекційних хвороб до законодавства ЄС. Дане положення означає, що відповідні нормативно-правові акти вже мали би бути прийнятими, або хоча б пройти перше читання у парламенті.

Зобов'язання зі строком виконання в період з 2014 року по I-ше півріччя 2016 року

В цілому можна нарахувати 3 зобов'язання, які припадають на даний період, і всі вони стосуються інфекційних захворювань. За нашою оцінкою, жодне з цих рішень не можна вважати повністю адаптованим до національного законодавства України.

Регулювання ЄС щодо інфекційних захворювань

- **Рішення № 2119/98/ЄС** «Про створення мережі епідеміологічного нагляду та контролю за поширенням інфекційних захворювань в Співтоваристві».
- **Рішення №2000/96/ЄС** «Про інфекційні захворювання, які мають поступово охоплюватися мережею Співтовариства відповідно до Рішення 2119/98/ЄС.
- **Рішення Комісії №2002/253/ЄС** «Про випадки, що використовуються для передачі інформації про інфекційні хвороби до мережі Співтовариства, створеної відповідно до Рішення №2119/98/ЄС.

Можна сказати, що **Рішення № 2119/98/ЄС «Про створення мережі епідеміологічного нагляду та контролю за поширенням інфекційних захворювань в Співтоваристві»** є базовим. Два інших рішення – доповнюючі.

Крім цього, ЄС, як сторона Угоди, додатково рекомендував створити єдину інституцію, яка відповідає би за реалізацію політики в сфері громадського здоров'я.

Що дають нам відповідні норми ЄС?

Рішення № 2119/98/ЄС «Про створення мережі епідеміологічного нагляду та контролю за поширенням інфекційних захворювань в Співтоваристві»:

- приєднання до єдиної європейської системи визначення, запобігання та подолання епідемії;
- передбачена чітка класифікація інфекційних хвороб;
- створення та обмін національними базами даних щодо здійснення контролю за поширенням інфекційних хвороб;
- профілактика і боротьба з інфекційними захворюваннями;

Що було зроблено для адаптації національного законодавства?

Для виконання даного зобов'язання не було прийнято жодного нормативно-правового акту.

Що дають нам відповідні норми ЄС?

Рішення Комісії № 2002/253/ЄС «Про визначення випадків, що використовуються для передачі інформації про інфекційні хвороби до мережі Співтовариства, створеної відповідно до Рішення №2119/98/ЄС».

- єдині критерії для визначення випадків інфекційних захворювань у країнах-членах Європейського Союзу;
- поліпшення профілактики і боротьби з інфекційними захворюваннями через зміцнення співробітництва та координацію з Європейською Комісією.

Що було зроблено для адаптації національного законодавства?

З метою налагодження реєстрації інфекційних та паразитарних захворювань Міністерство охорони здоров'я розробило Наказ № 905 від 28 грудня 2015 року «Про затвердження критеріїв, за якими визначаються випадки інфекційних та паразитарних захворювань, які підлягають реєстрації».

У своєму Наказі МОЗ встановлює критерії визначення випадку для кожної інфекційної хвороби, що підлягає звітуванню до ЄС відповідно до рішення № 2002/253/ЄС. Це має створити підґрунтя для однакового підходу до визначення інфекційних хвороб в Україні та ЄС, що, у свою чергу, дасть можливість отримувати співставну інформацію щодо рівня захворюваності під час звітування та обміну інформацією на європейському рівні.

Водночас реалізація даного наказу малоімовірно буде ефективною, оскільки не було прийнято рішення щодо необхідності звітування щодо випадків інфекційних захворювань в Україні. Також не проводяться тренінги для медичного персоналу щодо виконання вимог нового

наказу. Крім того, паралельно існують накази МОЗ, якими визначаються критерії визначення тих чи інших інфекційних захворювань, а, отже, відбувається дублювання та розходження в поняттях та визначеннях. Отже, і дане зобов'язання не може вважатись таким, що є виконаним в повному обсязі в частині адаптації законодавства.

Що дають нам відповідні норми ЄС?

Рішення № 2000/96/ЄС «Про інфекційні захворювання, які мають поступово охоплюватися мережею Співтовариства відповідно до Рішення 2119/98/ЄС».

- введення переліку інфекційних та паразитарних захворювань, які підлягають реєстрації у ЄС
- перелік інфекційних захворювань та критерії визначення інфекційних захворювань, які підлягають реєстрації;
- особливості спостереження за інфекційними захворюваннями та поширення інформації щодо них;
- протоколи щодо поводження з епідеміями в аспекті їх запобігання та подолання.

Що було зроблено для адаптації національного законодавства?

З метою адаптації національного законодавства до законодавства ЄС МОЗ було розроблено та прийнято Наказ № 362 від 13 квітня 2016 року. Водночас існують наступні проблеми щодо імплементації

вказаного рішення в Україні:

- Наказ № 362 не враховує ряд змін, які були внесені у Рішення № 2000/96/ЄС;
- Не було внесено змін до Переліку інфекційних хвороб, щодо яких заклади та установи охорони здоров'я подають статистичну звітність, який затверджений постановою КМУ від 21.02.2001 № 157 (така ситуація призведе до того, що МОЗ не матиме даних щодо інфекційних захворювань, які містяться в наказі № 362, але відсутні у постанові № 157).

З огляду на вищевказані проблеми, не можна вважати, що дане Рішення є повністю адаптованим.

Рекомендація створити єдиний центр громадського здоров'я

Після проведення оцінки стану громадського здоров'я зі сторони ЄС для підвищення ефективності даної галузі було надано рекомендацію про необхідність створити Центр громадського здоров'я перед початком адаптації національного законодавства. Для виконання даної рекомендації, що міститься в Угоді про асоціацію, Міністерство охорони здоров'я здійснило спробу створити єдиний національний орган, який би опікувався громадським здоров'ям за аналогією з Європейським центром профілактики та контролю хвороб. Крім цього, МОЗ здійснило спробу створити національну інформаційну систему для автоматизованого збору даних про інфекційні захворювання, яка за необхідності може обмінюватись

даними про стан інфекційних хвороб із подібною європейською системою. Для цього було прийнято Наказ № 604 від 18 вересня 2015 року “Про утворення державної установи “Центр громадського здоров’я Міністерства охорони здоров’я України”. Державна реєстраційна служба 31 травня 2016 року зареєструвала “Центр громадського здоров’я Міністерства охорони здоров’я України”. Центр утворено шляхом злиття вже існуючих установ і закладів, які перебувають у сфері підпорядкування МОЗ.

З формальної точки зору можна вважати, що дане зобов’язання є виконаним. Наказом № 604 на базі 9 установ МОЗ було створено Центр громадського здоров’я Міністерства охорони здоров’я України (Центр громадського здоров’я). Юридична адреса – місце розташування Державного закладу “Український центр з контролю та моніторингу захворювань Міністерства охорони здоров’я України” (Український центр з контролю та моніторингу).

У рамках впровадження Угоди про асоціацію МОЗ спільно із представниками ЄС провели оцінку систем профілактики та контролю за інфекційними захворюваннями по всій Україні. Таку оцінку на рівні країни було проведено у період з 5 по 9 жовтня 2015 р. за технічної підтримки Європейського центру профілактики та контролю захворювань (ECDC), за результатами якого було підготовлено звіт з технічної оцінки “Україна. Оцінка розвитку потенціалу, організації управління у сфері охорони здоров’я, епідеміологічного нагляду, готовності та реагування у сфері

інфекційних захворювань”.

Необхідність об’єднання 9 установ МОЗ була підтверджена дослідженням “Актуальність створення національного центру громадського здоров’я та контролю за захворюваннями”, де визначається, що в системі епіднагляду за інфекційними хворобами існує значне дублювання та розпорошеність між різними інституціями. Для зміни такої розпорошеності необхідно провести консолідацію на базі одного закладу. Водночас рекомендацію щодо консолідації установ МОЗ не виконано повною мірою. По-перше, остаточно не припинена діяльність установ та закладів, які зливаються у Центр громадського здоров’я. По-друге, Центр громадського здоров’я не розпочав свого функціонування (не відібраний керівник відповідно до рекомендацій європейської сторони, не затверджений штатний розпис, не приєднані лабораторні центри Держсанепідслужби, центр не перебрав на себе відповідні функції з питань епіднагляду за інфекційними захворюваннями тощо).

Негативно позначається на функціонуванні даних структур їх постійна реорганізація і невизначеність функцій. Це призводить до ускладнення епідеміологічної ситуації, руйнування лабораторної мережі та втрати кваліфікованих кадрів.

Охорона навколишнього природного середовища

Головним виконавцем, який відповідає за адаптацію законодавства України до законодавства ЄС в сфері довкілля, є **Міністерство екології та природних ресурсів України.**

В Угоді про асоціацію визначено, що Україна має виконати низку зобов'язань щодо адаптації законодавства, які стосуються охорони природи, управління довкіллям та інтеграції екологічної політики у інші галузеві політики, якості атмосферного повітря, якості води та управління водними ресурсами, промислового забруднення та техногенних загроз, зміни клімату та захисту озонного шару, генетично модифікованих організмів та управління відходами та ресурсами. Дані зобов'язання зафіксовані в V розділі (Економічне і галузеве співробітництво) Додатку ХХХ (30), статті 363 Угоди про асоціацію та **Додатку ХХХІ (30), статті 365 Угоди про асоціацію.**

В період з 1 листопада 2014 року по I півріччя 2016 року Україна мала виконати 3 зобов'язання в рамках Енергетичного співтовариства та Угоди про асоціацію щодо оцінки впливу на довкілля, збереження птахів, вмісту сірки в деяких видах рідкого палива. Зазначені директиви мають 2 терміни виконання: один відповідно до Договору про Енергетичне Співтовариство, інший відповідно до Угоди про асоціацію. Терміни виконання зобов'язань Енергетичного співтовариства (2012 – 2013 рр.) випереджають терміни Угоди про асоціацію (листопад 2016 р.). У випадку директив щодо оцінки впливу на довкілля і вмісту сірки

в рідкому паливі – досить нечітко написані зобов'язання, які необхідно виконати в рамках Енергетичного Співтовариства. З огляду на цей факт, ми вирішили повноцінно оцінити ці директиви після того, як завершаться терміни, визначені в Угоді про асоціацію, а отже, зробити це вже в другому звіті. Натомість в цьому звіті ми проаналізуємо директиву щодо збереження диких птахів, оскільки вона містить дуже чітке зобов'язання, яке Україна має виконати в рамках Енергетичного Співтовариства – ст. 4.2 щодо запровадження захисних засобів для мігруючих птахів. Термін цього зобов'язання – 1 січня 2015 р.

За нашими оцінками, наразі Україна не виконала дане зобов'язання.

Зобов'язання на 2014 рік – I квартал 2016 року

Сфера: Охорона природи

1) Ст. 4.2 Директиви Ради №209/147/ЄЕС «Про збереження диких птахів»

Що дають нам відповідні норми ЄС?

Ст. 4.2 Директиви Ради №209/147/ЄЕС «Про захист диких птахів»

- застосування захисних заходів стосовно мігруючих птахів з огляду на необхідність їхнього захисту в географічній морській зоні та на суші, де застосовується ця директива, в тому числі і щодо їхніх місць розмноження, линяння, зимування і стоянки під час міграції.

- привертання особливої уваги до захисту заболочених територій та заболочених територій міжнародного значення.

Що було зроблено для адаптації національного законодавства?

Адаптація цієї директиви стосується двох важливих компонентів.

Перший – створення спеціальних природоохоронних територій (СПТ). Другий – запровадження режиму охорони птахів. Створення СПТ має відбуватись виключно на основі орнітологічних критеріїв та передбачає створення окремих «пташиних заповідників», які потім автоматично включаються до європейської мережі NATURA 2000.

Що робить Міністерство? На даному етапі Міністерство екології та природних ресурсів України здійснює кроки для створення Смарагдової мережі¹ на території вже існуючого природно-заповідного фонду. З наукової точки зору, ці дві системи є дуже схожими, але з формально юридичної точки зору Смарагдова мережа не має жодного відношення до директиви, вона стосується Бернської конвенції. Ця конвенція розроблена для держав, які не є членами ЄС, і не мають зобов'язань виконати директиву щодо збереження диких птахів. Ще один важливий нюанс – директива передбачає створення окремих СПТ для птахів зі спеціальним режимом, а не формування їх виключно на базі існуючого природно-заповідного фонду, в якому діє інший режим захисту. Це особливо

важливо з огляду на низький рівень заповідності в Україні (близько 6% території проти 15% у ЄС)².

Що варто робити? Для того, щоб почати адаптувати цю директиву, Міністерству необхідно визначити організаційно-правову форму для СПТ. В ЄС їх, як правило, є три:

- 1 - Європейська територія, або об'єкт Natura 2000, як об'єднана категорія території природно-заповідного фонду.
- 2 – СПТ для захисту птахів, як окрема категорія території природно-заповідного фонду.
- 3 – спеціальні природоохоронні території для цілей директиви про оселища³.

Те, яку організаційну форму для створення СПТ обере Міністерство, вплине на подальші законодавчі рішення: або необхідно буде вносити зміни до чинного Закону «Про природно-заповідний фонд України», або розробляти окремих закон про СПТ. Лише в цьому випадку можна буде вважати, що ст. 4.2 директиви виконана. Яку б форму не обрало Міністерство, воно зіткнеться з проблемою створення СПТ на тих землях, де не держава, а, наприклад, селяни є власниками, яким може не сподобатись, що їхня територія передбачена під СПТ. Коли на земельних ділянках селян та інших землекористувачів буде передбачатись створення «пташиних» заповідників – соціальні конфлікти неминучі.

2) На шляху до зеленого зростання: моніторинг прогресу в Україні. / Кол. авторів: Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З., Хомякова О. — Львів. — 2014.

3) Імплементация в Україні Директиви ЄС про захист диких птахів. Особливий контекст в рамках Енергетичного співтовариства. Львів. - 2016 р. Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство та довкілля»

1) Території особливою значення для збереження біологічного різноманіття. При оцінці території для включення до Смарагдової мережі враховується, чи мешають тут види рослин і тварин, що знаходяться під загрозою зникнення, чи представляє вона собою важливий пункт зупинки на шляхах міграції тварин чи птахів, чи відрізняється високим рівнем біорізноманіття

Розділ 2

Аналіз “програмних” зобов’язань України за період з 2014 року по I півріччя 2016 р.

В Угоді про асоціацію існують зобов'язання, які передбачені не у формі імплементації конкретного законодавства ЄС, а у необхідності розробити стратегію, дорожню карту наближення законодавства України до права ЄС чи інший подібний програмний документ, що також буде містити перелік регламентів, директив та рішень, які необхідно буде імплементувати, і які узгоджуються додатково. Після двостороннього узгодження на рівні Україна – ЄС (органами, що відповідають за імплементацію Угоди) такі документи із переліком регламентів, директив та рішень будуть включатися до складу Угоди.

Проаналізувавши Угоду, можна визначити сфери, для яких передбачена розробка відповідних програмних документів:

- **Сфера санітарних та фітосанітарних заходів**, де Україна зобов'язалася розробити Всеохоплюючу стратегію імплементації законодавства у сфері санітарних та фітосанітарних заходів до **01 квітня 2016 року**.
- **Державні закупівлі**, де Україна зобов'язалася розробити Дорожню карту з імплементації положень Директив ЄС у сфері державних закупівель до **01 липня 2016 року**.
- **Сфера послуг**, де Україна до **01 липня 2016 року** має розробити пакет дорожніх карт з імплементації норм ЄС у сферах:

- Телекомунікаційних послуг;
- Поштових та кур'єрських послуг;

- Фінансових послуг;
- Міжнародного морського транспорту;

Впродовж визначеного періоду оцінки (2014 р. – 1 півріччя 2016 р.) строк виконання наступив лише для одного такого документу, а саме для **Всеохоплюючої стратегії імплементації законодавства у сфері санітарних та фітосанітарних заходів (далі Стратегія СФЗ)**, тому розглянемо кроки уряду з розробки цієї стратегії.

Відповідно до оновленого плану дій щодо імплементації Розділу 4 Угоди¹ проект Стратегії СФЗ мав бути внесений на розгляд Кабінету Міністрів в січні 2016 року, а не пізніше березня 2016 року Стратегія СФЗ мала бути надіслана до Європейської Комісії. У серпні 2016 року заплановано розробити план заходів щодо реалізації цієї стратегії і узгодити його з Кабміном, а станом на кінець 2020 року очікується, що національне законодавство України у сфері СФЗ буде майже повністю адаптованим до вимог ЄС.

У визначений строк проект Стратегії було подано на розгляд Кабміну і 24 лютого 2016 року прийнято Постанову Кабінету Міністрів №228. У результаті прийнято Всеохоплюючу стратегію імплементації законодавства у сфері санітарних та фітосанітарних заходів з боку України. Стратегія має відповісти на питання, по

¹) План заходів з імплементації розділу IV "Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею" Угоди про асоціацію, затвердженого розпорядженням КМУ від 18.02.2016 № 217

якому графіку та до яких саме вимог ЄС буде відбуватися адаптація законодавства України у сфері санітарних та фітосанітарних заходів.

Безпосередньо Стратегія СФЗ складається із більш ніж 100 відповідних норм ЄС (регламентів, директив та ін.), що згруповані по 3 розділах та 70 заходах. Ці заходи стосуються громадського здоров'я (Розділ 1), здоров'я тварин (Розділ 2) та фітосанітарних заходів, або таких, що стосуються продуктів рослинного походження (Розділ 3). Заходи спрямовані на імплементацію в Україні європейської системи безпечності харчових продуктів, яка має на меті звести ризик нанесення шкоди здоров'ю людей при споживанні продуктів до мінімального. Для цього має бути прийнята ціла серія специфічних вимог, які

застосовуються до виробництва та обігу харчових продуктів, а також має бути проведена реформа системи державного контролю у сфері СФЗ.

На даному етапі ми не можемо вважати Стратегію СФЗ такою, що є остаточною, оскільки версія, прийнята Кабміном у лютому 2016 року, наразі перебуває на стадії обговорення з Європейською Комісією. Зокрема, відомо, що зі сторони Європейської Комісії існують перестороги щодо надзвичайно довгих строків адаптації норм ЄС в законодавство України в цілому по Стратегії, де більшість строків вказані в діапазоні від 2018 по 2020 роки. Відповідно, ми припускаємо, що по деяких зобов'язаннях строки можуть бути переглянутими в сторону зменшення.

Розділ 3

Аналіз законодавчих зобов'язань, які Україна виконує заздалегідь

У процесі оцінки обсягу роботи, що була виконана урядом та Парламентом для виконання зобов'язань України в рамках Угоди про асоціацію, ми виділили ряд зобов'язань, по яких було досягнуто певного прогресу впродовж періоду оцінки (2014 рік – 1 півріччя 2016 року), але строки виконання ще не настали. Відповідно, для того, щоб скласти повну картину прогресу України щодо виконання Угоди, ці зобов'язання були виділені в окрему категорію, т. зв. «зобов'язання, що виконуються наперед».

В основному ці зобов'язання стосуються Розділу 4 Угоди в частині законодавства, що було необхідно для підготовки запуску в дію Зони вільної торгівлі (у сферах технічного регулювання, стандартизації, СФЗ та митниці) та у тих сферах, де успіх був забезпечений за допомогою нових реформаторів в урядових структурах та громадськості.

Зобов'язання, які України виконує наперед в рамках Всеохоплюючої та глибокої Зони вільної торгівлі.

I. Система державних закупівель

Реформа системи державних закупівель стала одним із найуспішніших кейсів наближення законодавства України у сфері державних закупівель до найкращих світових практик та законодавства ЄС у цій сфері.

Для адаптації національного законодавства були зроблені наступні кроки:

1. Наприкінці 2015 року прийнято Закон України «Про внесення

змін до деяких законів України у сфері державних закупівель щодо приведення їх у відповідність з міжнародними стандартами та вжиття заходів з подолання корупції»¹.

Закон спрямований на адаптацію положень Директиви 2004/18/ЄС «Про координацію порядків надання державних контрактів щодо виконання робіт, постачання товарів та надання послуг» та Директиви 2004/17/ЄС «Про координацію процедур закупівель підприємствами, що працюють в сфері водо-, енергопостачання, транспорту та телекомунікацій».

2. З метою подальшого реформування та приведення правил і практик державних закупівель в Україні до стандартів ЄС у цій сфері 25 грудня 2015 року було прийнято Закон України «Про публічні закупівлі»². Закон був розроблений на основі нових Директив 2014/24/ЄС і 2014/25/ЄС, що були прийняті на заміну Директивам 2004/18/ЄС та 2004/17/ЄС, які передбачають до середини 2016 року обов'язковий перехід всіх держав-членів ЄС на електронні системи держзакупівель. Також закон передбачає запровадження системи електронних закупівель і електронної системи оскарження та здійснення процедур закупівлі, обміну інформацією, документами та подання роз'яснень в електронній системі закупівель.

Прийняття цього Закону є значним кроком у реформуванні сфери

1) Закон України № 679-VIII від 15 вересня 2015 року.

2) Закон прийнято 24 грудня 2015 року.

державних закупівель у контексті впровадження законодавства ЄС, проте повне виконання вказаних зобов'язань потребуватиме додаткових імплементаційних заходів.

3. В лютому 2016 року на виконання статті 152 та Додатку XXI Угоди Україною було ухвалено Стратегію реформування системи державних закупівель в Україні на 2015-2032 роки («дорожня карта») та План заходів з реалізації цієї Стратегії¹. Стратегія і план визначають кроки, які поетапно має здійснити Україна для гармонізації національного законодавства з правилами ЄС, реформування інституцій, що відповідають за систему державних закупівель в країні та встановлення стандартів здійснення державних закупівель за період до 2023 року.

Перший етап має завершитись 01 липня 2016 року. Він передбачає розробку дорожньої карти у сфері державних закупівель. Наразі уряд зробив цей крок - Стратегія у сфері держзакупівель і план дій до неї були прийняті Урядовим комітетом з питань економічного розвитку та європейської інтеграції для винесення на розгляд Комітету асоціації Україна – ЄС у торговельному складі, який відбувся 12-13 квітня 2016 р. У серпні 2016 р. заплановано завершити двосторонню процедуру схвалення цього програмного документу, після чого він має стати невід'ємною частиною Додатку XXI до Угоди про асоціацію.

Для імплементації законодавства

1) Ці два документи були затверджені Розпорядженням Кабінету Міністрів №175-р від 24 лютого 2016 року

ЄС було зроблено:

- створення та використання у тестовому режимі електронної системи державних закупівель ProZorro, яка довела свої переваги та ефективність перед традиційною системою проведення державних тендерів. З 1 квітня – закупівлі у системі ProZorro є обов'язковими для центральних органів виконавчої влади та державних компаній-монополістів, а з 1 серпня – для всіх інших закупівельників.

II. Прозорість видобувних галузей України – виконано 3 зобов'язання

Це ще одна із галузей, де Україна здійснила значний прогрес в адаптації європейського законодавства в аспекті прозорості видобувних галузей. Офіційний термін для адаптації Директиви 2007/14/ЄС відповідно до Угоди про асоціацію – 1 січня 2020 р. Директива передбачає гармонізацію стандартів розкриття інформації та звітування компаній. Також Україна адаптувала додатково 2 нових директиви в цій сфері, а саме: Директив 2013/50/ЄС та 2013/34/ЄС.

У вересні 2009 р. Україна оголосила про намір приєднатись до Ініціативи прозорості видобувних галузей (ІПВГ) міжнародного стандарту забезпечення прозорості у видобувних галузях. Приєднуючись до даної ініціативи, країна погоджується на регулярній основі проводити звірку доходів уряду та платіжів компаній, які працюють у сфері видобування природних ресурсів, а також регулярно готувати звіти на рівні країни.

Для адаптації національного законодавства були зроблені наступні кроки:

В жовтні 2013 року Україна отримала статус країни-кандидата ІПВГ, зобов'язавшись підготувати принаймні два звіти. Однак практика показала, що в країні існують серйозні проблеми як з побудовою самої системи звітності для видобувних компаній, так і з небажанням компаній надавати дані для звіту. У результаті прийнято рішення складати звіт лише для нафтогазової галузі України.

- У червні 2015 р. був прийнятий Закон України № 521, що запровадив міжнародні стандарти звітності видобувних галузей². Окремо був затверджений Порядок забезпечення прозорості у видобувних галузях³. Законодавство зобов'язало користувачів надр та власників спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами надавати та оприлюднювати інформацію про загальнодержавні та місцеві податки і збори, інші платежі, а також про виробничу (господарську) діяльність. Зі свого боку органи, що здійснюють державне управління у галузі геологічного вивчення, використання і охорони надр, мають оприлюднювати інформацію про стан геологічного вивчення, використання і охорони надр.

Для імплементації законодавства ЄС було зроблено:

2) Закон України № 521-VIII.

3) постанова Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 року № 1039.

- 4 грудня 2015 року опублікований перший національний Звіт Ініціативи прозорості видобувних галузей України. Навіть за наявності закріплених вимог до звітності, законодавство досі дозволяє окремим компаніям не розкривати або розкривати не повністю певні види чутливої інформації⁴. Окреме зауваження – в тому, що звіт розкрив інформацію лише за видами платежів, але не за платниками (власне компаніями), як того вимагає стандарт ІПВГ. Також нові правила не повною мірою охоплюють весь видобувний сектор, зокрема вугледобувні та залізорудні компанії, які мають бути відображеними в наступному українському звіті ІПВГ.

- Для вирішення вищезазначених проблем необхідно прийняти законопроект №4840 «Про розкриття інформації у видобувних галузях», що має започаткувати системну роботи зі збору, розкриття та поширення інформації про видобувні галузі та забезпечення умов для підготовки щорічних звітів ІПВГ.

III. Технічне регулювання

Технічне регулювання - це ще одна зі сфер, де Україна здійснила значний прорив в адаптації законодавства в 2014-2015 роках, хоча офіційно цей процес стартував з моменту запуску Глибокої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі з січня 2016 р.

4) Так, за даними Мінергерговугілля, лише 32,5% підприємств нафтогазової галузі надали інформацію щодо видобувної діяльності для першого звіту ІПВГ, опублікованого 4 грудня 2015 року. Разом з тим, компанії, які надали звітність, сукупно забезпечили 87,9% видобутку нафти та 85,6% видобутку газу в Україні.

Відповідні зобов'язання України визначені в ст. 53 – 58 Глави 3 «Технічні бар'єри у торгівлі» Розділу 4 Угоди та Додатку III до неї. Зокрема впродовж 2016 – 2021 рр. Україна зобов'язалася адаптувати національне законодавство до вимог Рішення Європейського Парламенту і Ради №768/2008/ЄС від 9 липня 2008 року про загальну структуру (систему) маркетингу продукції, Регламенту Європейського Парламенту і Ради №765/2008/ЄС від 9 липня 2008 року про встановлення вимог для акредитації і ринкового нагляду, що стосується торгівлі продукцією, а також здійснити необхідні інституційні реформи та запровадити належну адміністративну систему для імплементації цих норм ЄС у практику. **Угода АССА (Угода про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів)**, яка має встановити режим торгівлі промисловими товарами між Україною та ЄС на тих самих умовах, що застосовуються між державами-членами ЄС, повинна бути додана до Угоди окремим Протоколом і буде поширюватись на всі сектори, вказані у Додатку III Угоди.

Для адаптації національного законодавства були зроблені наступні кроки:

- 5 червня 2014 р. був прийнятий **Закон «Про стандартизацію»**, який передбачив удосконалення національної системи стандартизації та приведення її у відповідність з європейською моделлю. Також за допомогою закону було створено національний орган

стандартизації, який не є органом державної влади.

- Також 5 червня 2014 р. був прийнятий інший важливий **Закон «Про метрологію та метрологічну діяльність»**, який передбачив приведення у відповідність чинного законодавства у сфері метрології до європейського законодавства з питань метрології, Міжнародної організації законодавчої метрології. Він передбачив умови для створення державної метрологічної інспекції, розмежування регуляторних, контрольних та господарських функцій у сфері метрології.

- У січні 2015 р. був прийнятий **Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності»**. Він створює законодавче підґрунтя для адаптації «вертикального (секторального) законодавства», визначеного частиною другою Додатку III до Угоди про асоціацію. Закон відкриває перед українським виробником можливість проходження в Україні випробувань та отримання сертифікатів, які будуть визнаватися ЄС.

- Окремо було прийнято **Стратегію розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року та план заходів щодо реалізації Стратегії**. Вона передбачає забезпечення роботи інституцій у сфері технічного регулювання відповідно до європейської практики та зміцнення їх потенціалу, усунення

дублювання функцій у сфері державного нагляду (контролю) за відповідністю продукції встановленим вимогам.

Для імплементації законодавства ЄС було зроблено:

- У сфері метрології були визначені чотири наукові метрологічні центри, що створюють, удосконалюють, зберігають і застосовують національні еталони; затверджений перелік категорій законодавчо регульованих засобів виміральної техніки, що підлягають періодичній повірці, та затверджений Порядок і критерії надання еталонам статусу національних еталонів.
- Для виробництва промислової продукції розпочатий процес прийняття європейських технічних регламентів.

IV. Санітарні та фітосанітарні заходи

Санітарні та фітосанітарні заходи – це ще одна сфера, де Україна почала виконувати свої зобов'язання перед ЄС наперед, для того щоб мати змогу торгувати на ринку ЄС сільськогосподарськими продуктами. Найголовніша вимога, яку ставить ЄС перед нами в цій сфері – це реальне виконання на практиці принципу «від лану до столу», який дає змогу контролювати весь процес виробництва. Для забезпечення виконання цього принципу Україна прийняла базове законодавство щодо безпечності харчових продуктів та ідентифікації тварин.

Для адаптації національного законодавства були зроблені наступні кроки:

- 22 липня 2014 р. був прийнятий Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів». Закон розроблений на основі європейських регламентів 178/2002 та 852/2004, які стосуються базових принципів харчового законодавства та вимог гігієни до продуктів харчування. Закон передбачив створення єдиного контролюючого органу для всієї харчової продукції, скасування дозвільних процедур, яких не існує в ЄС, встановлення деталізованих вимог до процедур державного контролю харчових продуктів на ринку України та імпортової продукції відповідно до європейської практики, встановлення механізму саморегуляції операторами ринку на основі загальних вимог законодавства щодо гігієни харчових продуктів.

- 15 липня 2015 р. був прийнятий Закон «Про внесення змін до деяких законів України з питань ідентифікації та реєстрації тварин», який базується на Директиві 97/12/ЄС, що передбачає створення системи моніторингу кількості тварин, господарств на території країни та контролю за їх пересуванням. А також на Регламенті 820/97/ЄС, який зобов'язує власників тварин вести власний реєстр тварин у домашньому господарстві.

Висновки

В ході аналізу виконання Угоди про асоціацію були виявлені як позитивні зрушення, так і ті фактори, які заважають ефективно виконувати зобов'язання та адаптувати національне законодавство до законодавства ЄС. Прогресом стала адаптація законодавства, пов'язаного зі сферою торгівлі. Так, до моменту вступу в силу ЗВТ+, ще у 2014 році Україна почала приймати нормативно-правові акти для виконання зобов'язань в частині адаптації законодавства. Найбільший прогрес був здійснений у сфері санітарних та фітосанітарних заходів, технічного регулювання та державних закупівель.

Серед основних проблемних моментів, що в майбутньому можуть негативно позначитись на результатах виконання Угоди про асоціацію, слід виділити наступні:

1) Оскільки текст Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС узгоджувався в 2012 році, то деякі директиви, які зазначені в Угоді про асоціацію, на сьогодні вже втратили чинність та були замінені іншими. Це викликає певні непорозуміння щодо того, який саме документ слід імплементувати, а також наслідки, що можуть виникнути після. У зв'язку з цим має бути проведена двостороння процедура погодження вже нових актів, які необхідно імплементувати із офіційним закріпленням переліку всіх нормативних документів по кожній сфері. Така ситуація відбулась

із адаптацією директиви у сфері транспорту, коли було проект закону розроблено відповідно до нової директиви, а в тексті Угоди вказана та, що вже втратила силу.

2) При розробці проекту нормативно-правового акту для виконання зобов'язань, що випливають з Угоди про асоціацію, головний розробник має погодити текст такого проекту та після такої процедури подати його до парламенту. Однак, при потраплянні проекту нормативно-правового акту до парламенту відбувається штучне затягування та відкладання його прийняття, навіть якщо строк виконання зобов'язання вже минув.

Також в кожній сфері було виявлено свої особливості адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Енергетика

У цілому можна відзначити, що найбільший прогрес в адаптації законодавства України до норм ЄС та їх імплементації на практиці відбувся у секторі газу, тоді як зміни у секторах електроенергетики та енергоефективності є фрагментарними і значно відстають від графіку, визначеного зобов'язаннями України перед Енергетичним Співтовариством.

Так, національне законодавство, що регулює ринок газу, майже адаптоване до вимог 3-го Енергетичного пакету ЄС після

прийняття та вступу в дію рамкового Закону України «Про ринок природного газу» та прийняття переважної більшості вторинного законодавства, яке є необхідним для проведення реальної реформи газового сектору в Україні. Також варто відзначити, що зміни у нормативно-правовому полі, яке регулює роботу газового ринку, ініціювали перші кроки з імплементації нових норм у практику роботи ринку газу, зокрема щодо реформи ціноутворення, організації реверсу газу з ЄС за європейськими правилами та започаткування розділення вертикально-інтегрованих монополій у сегментах транспортування, постачання та дистрибуції природного газу.

Водночас про повну імплементацію європейських норм можна буде говорити лише після прийняття законодавства, що регулюватиме право власності у сегменті газорозподільчих мереж, створення незалежного регулятора на ринку та завершення розділення НАК «Нафтогаз».

Регулювання ринку електроенергії досі відбувається за старою моделлю ринку, яка допускає значні викривлення ринкового механізму і несумісна з рамковим законодавством ЄС. Наразі процес переходу ринку електроенергії в Україні на правила 3-го Енергопакету ЄС «застряг» на етапі ухвалення рамкового проекту закону «Про ринок електричної енергії України», який має привести українське законодавство у відповідність останніми нормами ЄС, і фактично відтерміновує дату початку реформи

вітчизняного ринку електроенергії (зокрема, прийняття важливого вторинного законодавства, наприклад, Кодексу електричних мереж).

Адаптація законодавства до норм ЄС у сфері енергоефективності почалася у зворотному порядку: була прийнята низка законодавчих актів вторинного законодавства на фоні відсутності базового рамкового законодавства. Так, один з таких законопроектів «Про енергоефективність» - досі не може вийти зі стадії розробки у Кабінеті Міністрів, а інший – «Про енергетичну ефективність будівель» - більше року перебуває на розгляді у Верховній Раді і зараз повернутий назад до уряду на доопрацювання. Слід відзначити, що уряд і Парламент зробили ряд важливих кроків для запуску процесу енергомодернізації у секторі житлових будинків, розробивши і прийнявши законодавство, що регулює організацію ринку енергосервісу та порядок проведення енергоефективних заходів з боку ОСББ, а також прийняли кілька технічних стандартів з питань енергоаудиту та енергоменеджменту.

Транспорт

Зобов'язання, що взяті Україною відповідно до Угоди про асоціацію в сфері транспорту, виконуються в повільному темпі, без дотримання строків, що визначені Угодою про асоціацію. Для адаптації законодавства України до законодавства ЄС і ефективною імплементації необхідно прийняти не лише законопроекти, що вже зареєстровані в парламенті, а й значну кількість нормативних актів,

що сприятиме підвищенню рівня якості та стандартів даної сфери. Міністерство інфраструктури підготувало проекти законів для виконання зобов'язань, що містяться в Угоді про асоціацію. Зазначені проекти законів повністю відповідають вимогам директив, які необхідно імплементувати. Попри те, що Міністерство транспорту вчасно підготувало проекти законів, парламент на сьогодні не сприяє імплементації законодавства у сфері транспорту, оскільки проекти законів, що були подані до парламенту вже вдруге, і надалі залишаються без уваги.

Громадське здоров'я

Імплементація зобов'язань у сфері громадського здоров'я щодо інфекційних захворювань є повільною, а на деяких етапах приймає формальний характер. Українське законодавство адаптується до застарілих текстів, перехідні періоди визначаються без врахування особливостей економіки та наслідків в майбутньому.

Також в процесі адаптації законодавства не вносяться правки до чинного законодавства України для уникнення дублювання в законодавстві. Проблемна ситуація, яка склалась зі створенням Центру громадського здоров'я, означає, що створенню даної інституції не приділено достатньо уваги.

Охорона навколишнього природного середовища

Наразі прогрес з адаптацією ст. 4.2 Директиви "Про збереження диких птахів" є дуже повільним. Україна розпочала процес створення Смарагдової мережі на територіях уже існуючих заповідників, що не має жодного стосунку до імплементації директиви. Це не зовсім правильно, так як Смарагдова мережа не має ніякого стосунку до імплементації директиви. Натомість ст. 4.2 Директиви вимагає створення спеціальних природоохоронних територій для птахів по всій території України на законодавчому рівні із спеціальним режимом захисту цих територій.

A hand-drawn diagram on blue grid paper. The diagram consists of several thick black lines. At the top left, there are some scribbled letters, possibly 'ABC'. In the center, there are three loops connected by lines. Below these, there are several curved lines that seem to form a base or a series of steps. A hand is visible in the bottom right corner, holding a dark marker and drawing the lines. The word 'Рекомендації' is overlaid on the left side of the diagram.

Рекомендації

З метою ефективної імплементації Угоди про асоціацію та адаптації національного законодавства до законодавства ЄС має бути розроблений механізм пришвидшеного проходження законопроектів, які спрямовані на виконання Угоди про асоціацію. Наприклад, можна запровадити процедуру окремого сесійного дня для голосування за євроінтеграційні закони, або визначити для цього чіткий час в ході кожного сесійного дня.

Енергетика

Рекомендації по адаптації законодавства

Ринок газу:

Для повноцінного запуску конкурентних правил роботи на ринку газу в Україні необхідно прийняти ряд важливих нормативно-правових актів, які уточнюють чи доповнюють загальні норми Закону «Про ринок природного газу», а саме:

1. Має бути поданий повторно до Верховної Ради законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення умов функціонування ринку природного газу» (№4503), що був розроблений Міненерговугілля та спрямований на вирішення (згадану вище) долі газорозподільних мереж. Документ було включено до порядку денного, однак в ході голосування 31 травня за направлення законопроекту на повторне перше читання не набрав голосів і був відхилений, оскільки містив положення, пов'язані з урегулюванням питання

платного використання об'єктів газорозподільних систем, що належать державі.

Законопроектом зокрема передбачалося внесення змін до Закону України «Про оренду державного та комунального майна» щодо визначення порядку передачі газорозподільних систем у користування на платній основі, а саме: зняття обмежень щодо передачі в оренду газорозподільних систем; встановлення, що орендодавцем газорозподільних систем, власником яких є держава, є суб'єкт господарювання державного сектору економіки, визначений Кабінетом Міністрів України; типовий договір оренди газорозподільних систем, власником яких є держава, розробляє і затверджує центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі.

Для вирішення цього питання 24.06.2016 р. народними депутатами України був зареєстрований новий проект закону з реєстраційним № 4868, з якого вилучені «чутливі» питання. Наразі проект закону очікує на розгляд. Питання платного використання об'єктів газорозподільних систем, що належать державі, буде урегульоване окремим законом.

2. Кабінет Міністрів має прийняти:

- Порядок захисту вразливих споживачів.
- Умови проведення конкурсу на партнера ГТС та ПСГ (підземних

сховищ газу).

3. Мінерговугілля має затвердити:

- Аналіз довгострокових економічних переваг та витрат на здійснення заходів із впровадження новітніх систем обліку природного газу та їх оптимального переліку, план впровадження обраного комплексу заходів.
- Перелік незалежних організацій, що проводять незалежну експертизу вихідних даних на відповідність діючим стандартам, нормам та правилам (див. вище).

4. Ряд підзаконних нормативно-правових актів НКРЕКП, найголовнішими з яких є:

- Оновлені ліцензійні умови провадження господарської діяльності з транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) та розподілу природного газу, які вже довгий час не можуть пройти етап погодження у Міністерстві юстиції.
- Порядок здійснення процедури сертифікації оператора ГТС.
- Методології визначення тарифів на послуги розподілу та зберігання (закачування, відбору) природного газу.
- Методологія встановлення плати за приєднання до газотранспортних і газорозподільних систем, яка не може пройти етап погодження у Міністерстві юстиції.
- Програма відповідності оператора

газотранспортної системи та договір між контролером та оператором газотранспортної системи.

Ринок електроенергії:

- Прийняти рамковий законопроект №4493 «Про ринок електричної енергії України» у Верховній Раді, який дасть змогу запуснути процес прийняття вторинного законодавства та перших кроків з імплементації нової моделі конкурентного ринку електроенергії за моделлю, прийнятою в ЄС.
- Прийняти оновлену версію Кодексу електричних мереж та іншого важливого вторинного законодавства.
- Здійснити перехід на стимулююче ціноутворення (на основі методики RAB) в секторі облэнерго (розподільні компанії), яке зараз випробовується у тестовому режимі.

Енергетичний регулятор:

- Прийняти у Верховній Раді у другому читанні законопроект №2966-д «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», що закладає правила формування та роботи енергетичного регулятора на основі відповідного регулювання ЄС.

Енергоефективність:

- Доопрацювати та подати до Верховної Ради рамковий законопроект «Про енергоефективність», що встановлює стратегію та цільові показники зі зниження споживання енергії в цілому для країни, а також визначає

правила роботи важливого ринку енергосервісних послуг.

- Прийняти законопроект №1566 «Про енергетичну ефективність будівель»
- Завершити розробку і затвердження технічних стандартів, що встановлюють норми енергоспоживання нових будівель, а також правила енергетичного маркування побутових приладів

Рекомендації з імплементації:

- Здійснити юридичне і функціональне розділення НАК «Нафтогаз України» відповідно до затвердженого плану.
- Здійснити функціональне розділення облгазів.
- Провести відбір і ротацію чинних членів НКРЕКП відповідно до нових правил.
- Створити ринковий механізм торгівлі газом (наприклад, механізм біржової торгівлі).
- Розпочати створення нових механізмів торгівлі електроенергією відповідно до нових правил.

Транспорт

Рекомендації щодо адаптації

- Для адаптації положень Директиви № 92/6/ЄС та Директиви № 2009/40/ЄС необхідним є прийняття проекту Закону № 4683 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері автомобільного транспорту з метою приведення їх у

відповідність з актами Європейського Союзу” від 17.05.2016 року, що допоможе адаптувати законодавство до вказаних вище директив.

- Для адаптації положень Директиви № 2008/68/ЄС необхідно прийняти проект закону № 4644 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність із законодавством Європейського Союзу у сфері перевезення небезпечних вантажів” від 11.05.2016 року.

- Прийняти проект Правил, що регулюватимуть перевезення небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами України, який знаходиться на погодженні в органах влади.

Рекомендації щодо імплементації

- Для ефективної імплементації положень Директиви № 92/6/ЄС та Директиви № 2009/40/ЄС, після прийняття закону необхідним є прийняття нормативно-правових актів, що наділять станції технічного обслуговування (СТО) повноваженнями перевірки технічного стану, зобов'язують компанії проводити навчання для персоналу, створять процедуру перевірок комерційного транспорту на дорогах Державною службою України з безпеки на транспорті, а також сприятимуть розвитку мережі майстерень, які будуть спеціалізуватись на встановленні обмежувачів швидкості.
- Для забезпечення можливості застосування вимог Директиви 2008/68/ЄС та вимог міжнародних

договорів України у сфері перевезення небезпечних вантажів у повному обсязі до національних перевезень небезпечних вантажів необхідно переглянути компетенції органів, які здійснюють державне утримання у сфері перевезення небезпечних вантажів, а також визначити уповноважені органи для здійснення класифікації окремих небезпечних вантажів, проведення випробовувань зразків тари та інших засобів утримання вантажів, визначення безпечних умов перевезення окремих небезпечних вантажів.

- Також для імплементації вищезгаданої Директиви та з метою підвищення рівня безпеки перевезення небезпечних вантажів, щоб врахувати в національних нормах усі вимоги безпеки перевезення небезпечних вантажів у цій сфері, необхідно розробити та впровадити нові підходи регулювання, що відповідатимуть вимогам ЄС.

- З метою імплементації положень Директиви 2008/68/ЄС до національного законодавства привести умови перевезення небезпечних вантажів до європейського рівня шляхом перегляду національного законодавства в цій сфері, зокрема щодо наявності та відповідності норм стосовно функцій, обов'язків і відповідальності уповноваженого з питань безпеки перевезення небезпечних вантажів (консультанта, радника), а також інших учасників процесу перевезення небезпечних вантажів

- Привести у відповідність до Директиви 2008/68/ЄС операції завантаження/розвантаження, перевантаження, взаємодії з іншими

видами транспорту, забезпечення транспортної галузі кваліфікованим персоналом, використання рухомого складу з конструкціями, які вимагають підвищеного рівня безпеки

Громадське здоров'я

Рекомендації для адаптації

- Розробити нормативно-правові акти для адаптації Рішення № 2119/98/ЄС «Про створення мережі епідеміологічного нагляду та контролю за поширенням інфекційних захворювань в Співтоваристві».
- Врахувати останні зміни законодавства ЄС у сфері громадського здоров'я та відобразити їх у нормативно-правових актах України. До переліку захворювань необхідно додати ті, що містяться у наступних Рішеннях ЄС, якими внесені правки до Рішення № 2000/96/ЄС. А також створити базу даних, що сприятиме обміну інформацією щодо інфекційних захворювань з можливістю обміну з європейською стороною.
- Розробити нормативно-правовий акт, відповідно до якого Україна матиме звітувати/надавати інформацію ЄС щодо захворюваності на інфекційні хвороби в Україні відповідно до виконання Рішення № 2000/96/ЄС. Водночас слід врахувати останні зміни в законодавстві ЄС та відобразити це у внутрішніх актах.

Рекомендації для імплементації

- Оновити на державному рівні

відповідно до процедури, що передбачена Угодою про асоціацію, перелік нормативних актів ЄС, які підлягають імплементації.

- Запустити роботу Центру громадського здоров'я.

Охорона навколишнього природного середовища

Для адаптації

- На законодавчому рівні визначити підстави, процедуру створення та режим охорони спеціальних природоохоронних територій для птахів в Україні (розробити окремий

законопроект або внести зміни в чинний Закон «Про природно-заповідний фонд України»).

Для імплементації:

- Провести власні або купити наукові дослідження для виявлення ділянок, на яких мають бути створені спеціальні природоохоронні території для птахів.
- Почати практичне створення спеціальних природоохоронних територій для птахів, включно із широкими громадськими консультаціями.

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ПОЛІТИКИ